KEHA-keskus 08.06.2020

KEHA-keskuksen asiantuntijalausunto
eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön antamista varten

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b ja 4 c §:n muuttamisesta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien muuttamisesta

22.04.2020 annetun lausunnon huomioiminen

KEHA-keskus on antanut eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 22.04.2020 lausunnon, joka koski hallituksen esitystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 4 §:n sekä 8 luvun 1 §:n ja työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta. Lausunnossa käsiteltiin työnhakijan haastatteluihin, työnhaun käynnistämiseen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaoloon, työnhakijan lyhytkestoisiin opintoihin, työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyöntiin, työllistymistä tukevan palvelun keskeyttämiseen sekä starttirahan enimmäiskestoon liittyviä ehdotuksia.

Pyydämme tässä käsittelyssä huomioimaan myös tuolloin annetun lausunnon, joka on edelleen ajankohtainen.

22.04.2020 annetun lausunnon lisäksi KEHA-keskus toteaa seuraavaa:

Lomautettujen ja yrittäjien oikeudesta työttömyysetuuteen

Lakimuutoksen nopean valmisteluaikataulun ja määräaikaisen voimaantulon vuoksi, TE-palvelujen asiakaspalvelujärjestelmiin ei ole ollut mahdollista tehdä kaikkia tarvittavia toiminnallisia muutoksia vastaamaan kaikkia muuttuvia edellytyksiä. Kriittisimmät muutokset on kuitenkin pystytty tekemään ja huolehtimaan työnhakijan oikeusturvasta ja tasapuolisesta kohtelusta myös määräaikaisen lain voimassaolon aikana.

Muuttuneiden edellytysten osalta lomautetuille ja yritystoiminnasta tuleville työnhakija-asiakkaille on mm. lisätty yksityiskohtaista ohjeistusta helpottamaan ja nopeuttamaan työnhakijan asiointia verkkopalvelussa. Mikäli ohjeista huolimatta työnhakija erehtyy verkkopalvelun käytössä, ja saa esim. automaattisen työvoimapoliittisen lausunnon etuuden epäämisestä, TE-toimisto huolehtii, että työnhakijan erehdys korjataan vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Heräte korjaustarpeelle voi tulla työnhakijalta itseltään, TE-toimiston oman tarkistustoiminnan kautta tai työttömyysetuuden maksajan pyynnöstä. Nämä korjaustarpeet ovat lisänneet jonkin verran TE-toimistossa tehtävää työtä. Asiakastietojärjestelmästä poimitun tiedon mukaan 16.03.-04.06.2020 välisenä aikana korjaustarvetta on ollut noin 2400 tapauksessa.

Kuten esityksen vaikutusarvioinnissakin todetaan, sekä lomautettujen että yrittäjien työttömyys-turvaoikeutta koskevan väliaikaisen säännöksen voimassaolon jatkaminen aiheuttaa sen, että työ- ja elinkeinotoimistot joutuvat antamaan lomautetuista uusia työvoimapoliittisia lausuntoja työttömyysetuuden maksajille. Tämä johtuu siitä, että suurin osa lausunnoista on annettu määräaikaisina väliaikaisen säännöksen voimassaolon päättymiseen asti. TE-toimistoissa on noin 144 000 lomautettua

KEHA-keskus 08.06.2020

työnhakijaa (07.06.2020 tilanne) ja yritystoiminnasta tulevia työnhakijoita yli 40 000, joiden tilanne tulee tarkistaa ja antaa heille työvoimapoliittiset lausunnot uudelleen tilapäisen lainsäädännön jatkuessa. Työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen TE-toimistoissa kohdistuu ajankohtaan (heinä-elokuun vaihde), jolloin TE-toimiston resurssit ovat heikoimmillaan kesälomakauden vuoksi. Työvoimapoliittisen lausunnon antamisen yhteydessä sen perusteet tulee myös tarkistaa, joten uuden lausunnon antamisen yhteydessä työnhakijan tilanne tulee samalla tarkistaa, jotta lausuntoa ei anneta perusteettomasti. Asiakkaan tavoittaminen ja kontaktointi puhelimella tai muilla tavoin on myös resurssia vievä tehtävä, johon TE-toimistojen tulee varautua ja ohjata resursseja.

Starttirahan enimmäiskesto

Ehdotus edellyttää TE-toimiston järjestelmään muutoksen, jossa huomioidaan pidennetty myöntökausi. Koska edellisen lakimuutoksen (295/2020) vaatimat muutokset starttirahan osalta on jo tehty järjestelmiin, tämän muutos ehditään toteuttamaan järjestelmiin jo tehtyjä muutoksia päivittämällä ennen lain voimaantuloa 01.07.2020.

Jo toteutetun muutoksen (295/2020) yhteydessä annetussa lausunnossa todettiin, että ehdotuksella on KEHA-keskukselle sekä TE-toimistoille merkittävä työllistävä vaikutus, etenkin poikkeusolojen jälkeiseen aikaan. Käsillä olevan ehdotuksen vaikuttavuus kohdistuu puolestaan vuoden 2021 jälkimmäiselle puoliskolle (1.7.2021 lähtien). Päätösprosessiin on varattava viranomaisen resursseja tavanomaisen toiminnan ylittävästi myös vuodelle 2021.

Huhtikuussa annetussa lausunnossa todettiin, että KEHA-keskukselle on arvioitu tulevan käsittelyyn jopa 26 000 uutta maksatushakemusta tämän muutoksen myötä, henkilötyövaikutukseltaan noin neljä henkilötyövuotta tavanomaisen toiminnan ylittävästi.

Asiakkaille starttirahakauden keston pidentämisen jatkaminen vuoden 2021 loppuun saakka on toimeentuloa turvaava toimi, joka vähentää työttömyysturvalausuntojen määrää sekä Kansaneläkelaitoksen asiointeja, joten ehdotus on kannatettava.

Mikko Salmenoja
Johtaja

Vesa Jouppila
Kehittämisjohtaja

LIITE: KEHA-keskuksen lausunto 22.4.2020

Tämä asiakirja KEHA/2441/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/2441/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Salmenoja Mikko 08.06.2020 12:15

Esittelijä Jouppila Vesa 08.06.2020 12:31

KEHA-keskus 22.04.2020

KEHA-keskuksen asiantuntijalausunto
eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön antamista varten

Asiasta: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 4 §:n sekä 8 luvun 1 §:n ja työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.

Starttirahan enimmäiskesto

Ehdotus

Starttirahan enimmäiskestoa pidennettäisiin väliaikaisesti kuudella kuukaudella. Starttirahaa voitaisiin siten myöntää yhteensä enintään 18 kuukauden ajalle.

Lausunto

Ehdotus edellyttää TE-toimiston järjestelmään muutoksen, jossa huomioidaan pidennetty myöntökausi. Tämä muutos ehditään toteuttamaan järjestelmiin, jos laki tulossa voimaan 01.05.2020. Ehdotuksella on KEHA-keskukselle sekä TE-toimistoille merkittävä työllistävä vaikutus. Vaikkakin starttirahan enimmäiskeston pidentämisen päätöstoimet kohdistuvat TE-toimistoissa poikkeusolojen jälkeiseen aikaan, on silti huomattava, että päätösprosessiin on varattava viranomaisen resursseja tavanomaisen toiminnan ylittävästi. KEHA-keskukselle on arvioitu tulevan käsittelyyn jopa 26 000 maksatushakemusta tämän muutoksen myötä, henkilötyövaikutukseltaan noin 4 htv, tavanomaisen toiminnan ylittävästi. Asiakkaille starttirahakauden keston pidentäminen on toimeentuloa turvaava toimi, joka vähentää työttömyysturvalausuntojen määrää sekä kansaneläkelaitoksen asiointeja, joten ehdotus on kannatettava.

Työnhakijan haastattelut

Ehdotus

Työnhakijalle järjestettäisiin ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta vain silloin, kun se työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan on tarkoituksenmukaista.

COVID-19-pandemian ja siihen liittyvien lomautusten mahdollisesti pitkittyessä työ- ja elinkeinotoimiston tulisi pyrkiä järjestämään lomautettuna tai muuten työttömänä oleville työnhakijoille haastattelu kolmen kuukauden välein.

Lausunto

Lakimuutoksen nopean valmisteluaikataulun ja määräaikaisen voimaantulon vuoksi, TE-palvelujen asiakaspalvelujärjestelmiin ei ole ollut mahdollista tehdä toiminnallisia muutoksia vastaamaan muuttuvia edellytyksiä.

TE-toimisto saa jatkossakin asiakastietojärjestelmässä muistutuksen työnhakunsa aloittavan tai 3 kuukauden välein edelleen työnhakijana olevan työnhakijan määräaikaishaastattelun tarpeen tarkistamisesta. Tällöin TE-toimistolla on edelleen mahdollisuus tapauskohtaisesti arvioida haastattelun tarkoituksenmukaisuus nykyiseen tapaan. Tämä työ ei sinällään muutu tai vähene, mutta lainmuutos mahdollistaa järjestää haastattelu vain niille, joille TE-toimisto katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä tuo helpotusta tehtävän työn määrään.

Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo

Ehdotus

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että verkkopalvelussa työnhaun käynnistämiseen liittyvien toimien yhteydessä edellytettävään palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamisen ja työllistymissuunnitelma-luonnoksen laatimisen laiminlyönti ei johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen

Työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole keinoa selvittää niitä henkilöitä, joiden työnhaku ja oikeus työttömyysetuuteen tulisi palauttaa siirtymäsäännöksessä tarkoitetulla tavalla voimaan takautuvasti ennen lain voimaantuloa. Tästä syystä säännöksen takautuva soveltaminen edellyttäisi henkilön pyyntöä. Henkilön omaan pyyntöön rinnastettaisiin esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston muun asian yhteydessä tekemä havainto työnhaun voimassaolon palauttamistarpeesta, asiaa koskeva muutoksenhaku sekä työttömyysetuuden maksajan pyyntö.

Lausunto

Lakimuutoksen nopean valmisteluaikataulun ja määräaikaisen voimaantulon vuoksi, TE-palvelujen asiakaspalvelujärjestelmiin ei ole ollut mahdollista tehdä suuria toiminnallisia muutoksia vastaamaan muuttuvia edellytyksiä. Kriittiset muutokset mm. työnhaun päättymisen osalta pystytään kuitenkin tekemään.

Työnhaun aloituksen verkkopalvelussa työnhakija ohjataan jatkossakin vastaamaan hänen palvelutarpeen arvioimiseen liittyviin kysymyksiin, mikäli hänellä ei ole tiedossaan työnhakuun tai työttömyysetuuteen vaikuttavaa muutosta seuraavan kolmen kuukauden aikana. Sähköisen palvelutarpeen arvioinnin jälkeen asiakas pääsääntöisesti ohjataan jatkossakin tekemään verkkopalvelussa oma työllistymissuunnitelma tai sen luonnos TE-toimiston hyväksyttäväksi.

Työnhakija voi itse päättää, haluaako hän tehdä nämä työnhaun aloitukseen liittyvät toimet. Työnhakija voi halutessaan vastata palvelutarpeen arvioimiseen liittyviin kysymyksiin ja tehdä työllistämissuunnitelman tai sen luonnoksen nykyiseen tapaan. Mikäli työnhakija päättää jättää ne tekemättä, asiakaspalvelujärjestelmää pystytään tässä aikataulussa muuttamaan niin, että näiden tehtävien tekeminen eivät ole velvoittavia, ja tekemättä jättämisestä ei koidu työnhakijalle sanktioita eikä työnhaun päättymistä. Jos työnhakija jättää nämä toimet toteuttamatta, järjestelmä muuttaa automaattisesti asiointitapaa TE-toimisto ottaa yhteyttä viimeistään 3 kuukauden kuluttua) ja asiointipäivää (työnhaku on

voimassa toistaiseksi). TE-toimisto saa tällöin 3 kuukauden kuluttua työnhaun aloituksesta muistutuksen tarkistaa työnhakijan tilanne ja määräaikaishaastattelun tarve.

Kuten esityksessä todetaan, TE-toimistolla ei ole keinoa selvittää niitä henkilöitä, joiden työnhaku ja oikeus työttömyysetuuteen tulisi palauttaa siirtymäsäännöksessä tarkoitetulla tavalla. Näin ollen KEHA-keskus puoltaa ehdotusta säännöksen soveltamisesta niin, että korjaus edellyttäisi joko henkilön omaa pyyntöä tai TE-toimisto voisi asioinnin yhteydessä korjata itse havaitsemansa palauttamistarpeen.

Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot

Ehdotus

Jotta työnhakijan ei tarvitse keskeyttää opintojaan, työttömyysturvalakia muutettaisiin väliaikaisesti siten, että työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen jatkuu työttömyysturvalaissa tarkoitettujen lyhytkestoisten opintojen estämättä, vaikka opinnot viivästyisivät COVID-19-pandemian takia. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi ratkaista asian työnhakijan oman ilmoituksen perusteella. Oppilaitoksen selvitystä opintojen viivästymisen syystä tulisi pyytää vain yksittäistapauksessa, jossa selvityksen pyytämiseen on perusteltu syy.

Lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ratkaista asian nykyisin käytössä olevin menetelmin. Ei aiheuta järjestelmämuutoksia. Ei muuta kommentoitavaa.

Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Ehdotus

Työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta verkkopalvelussa on keskeytetty. Lisäksi työnhakijoiden työttömyysturvaoikeuden jatkuminen varmistettaisiin sillä, että työttömyysturvalain säännöstä, joka koskee työttömyysetuuden menettämistä työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättämisen perusteella, ei sovellettaisi.
Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 31.7.2020 asti. Muutosta sovellettaisiin tilanteissa, joissa työnhakijan olisi tullut toteuttaa suunnitelmassa sovittu toimi 16.3.2020 tai sen jälkeen.

Lausunto

KEHA-keskus on ryhtynyt toimenpiteisiin, jossa työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta on otettu pois käytöstä 21.04.2020 alkaen. Jos työnhakijan työllistymissuunnitelman toteuttamisen määräaika on umpeutunut 21.04.2020 tai myöhemmin, häntä ei pyydetä selvittämään, kuinka hän on toteuttanut yhdessä hyväksyttyä suunnitelmaa. Työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättäminen ei siis aiheuta jatkossa työttömyysturvakäsittelyä ehdotuksen esittämällä tavalla.

KEHA-keskus 22.04.2020

Lakimuutoksen takautuva soveltaminen tulee aiheuttamaan TE-toimistolle lisätyötä, sillä TE-toimiston on käsiteltävä kaikki 16.03.2020 - 20.04.2020 välisenä aikana suunnitelman toteuttamatta jättämisestä annetut selvityspyynnöt ja ratkaisut takautuvasti; jos asiakkaalle annettua selvityspyyntöä tai selvitystä ei ole vielä ratkaistu, TE-toimiston tulee merkitä käsittely aiheettomaksi sekä ilmoittaa työttömyysetuuden maksajalle että käsittely on aiheeton eikä työttömyysetuuden maksamiselle ole estettä. Jos TE-toimisto on jo ratkaissut suunnitelman toteuttamatta jättämisen antamalla seuraamuslausunnon, TE-toimiston tulee korjata annettu ratkaisu uudella "ei estettä" -työvoimapoliittisella lausunnolla.

Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen

Ehdotus

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin, että työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää palvelu myös COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä.

Lausunto

Ei aiheuta järjestelmämuutoksia. Ei muuta kommentoitavaa.

Mikko Salmenoja
Johtaja

Vesa Jouppila
Kehittämisjohtaja

Tämä asiakirja KEHA/1860/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/1860/2020 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Salmenoja Mikko 22.04.2020 09:59

Esittelijä Jouppila Vesa 22.04.2020 12:54